

Avgränsning av områden med naturbetingade svårigheter

Jordbruksdepartementet

2009-05-20

Dokumentbeteckning

KOM(2009) 161 slutlig

Mot bättre riktat stöd till jordbrukare i områden med naturbetingade svårigheter

Sammanfattning

Meddelandet innehåller beskrivningen av syftet med stödet till områden med naturbetingade svårigheter och behovet av förändringar utifrån kritik från Europeiska Revisionsrätten. Genom meddelandet uppmanar kommissionen medlemsländerna att testa åtta föreslagna biologiska-fysiska kriterier med tillhörande förslag på tröskelvärden. Kriterierna har utvecklats av experter som grund för avgränsning av områden med naturbetingade svårigheter. Medlemsländer uppmanas att presentera resultatet av testerna av kriterierna i kartform för kommissionen senast i januari 2010. Kommissionen kommer därefter lägga förslag på ändring av rådets förordning 1698/2005 och presentera detta för jordbruksrådet tillsammans med en konsekvensbeskrivning. Regeringen välkomnar kommissionens meddelande och stödjer kommissionens ambition.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Stödet till områden med naturbetingade svårigheter (LFA numera betecknat NHP) infördes 1975. Det övergripande syftet med stödet var då att säkra en fortsatt jordbruksverksamhet och därmed bibehålla en minsta befolkningstäthet eller bevara landskapet. Målet för stödformen ändrades 1999 i samband med antagandet av rådets förordningen (EG) nr 1257/1999. Målsättningen var därefter att säkerhetsställa fortsatt markanvändning för jordbruksändamål och därigenom bidra till att bibehålla en livskraftig

landsbygd, bevara landskapet och bevara och främja hållbara jordbruksmetoder som särskilt beaktar krav för skydd av miljön.

Europeiska Revisionsrätten uttalade 2003 skarp kritik mot stödformen och särskilt mot hur medlemsländerna hade avgränsat de områden som nu betecknas som områden med naturbetingade svårigheter. Orsaken till detta var att medlemsländerna använde sig av skilda kriterier för att avgränsa områdena och att variationen ledde till stora skillnader mellan stödmottagare i olika länder. Revisionsrätten framhöll därför att det fanns stort behov av en fördjupad översyn av avgränsningen av områdena och att utveckla mer lämpliga kriterier som grund för avgränsningen.

Vid antagandet 2005 av rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd om landsbygdsutveckling gjordes ytterligare ändringar beträffande målsättningen med stödformen. Enligt rådsförordningen ingår stödet nu som en del under axel 2. Syftet med stödet är att genom fortsatt användning av jordbruksmark bidra till att bevara landskapsbilden och till att bevara och främja hållbara jordbruksmetoder. Någon överenskommelse om nya avgränsningskriterier nåddes inte vid antagandet av rådsförordningen. Frågan lyftes därför ut och kommissionen fick i uppdrag att tillsammans med medlemsländerna utarbeta förslag till nya avgränsningskriterier som återspeglar syftet med stödformen. Enligt rådets förordning 1698/2005 ska den sedan tidigare fastställda avgränsningen upphöra att gälla den 1 januari 2010, med förbehållet att en ny rättsakt har antagits av rådet.

I Sverige är stora delar av områden i Götalands mellan och skogsbygder och områden i Svealands skogsbygder samt vissa områden utanför dessa produktionsområden avgränsade såsom områden med naturbetingade svårigheter.

1.2 Förslagets innehåll

En utvärdering av stödet genomfördes av kommissionen 2006. Utvärderingen visade att stödet på ett effektivt sätt hade bidragit till att upprätthålla markanvändningen i de mer avlägset belägna områdena i EU. Efter beslutet om reformeringen av jordbrukspolitiken 2003 och övergången till ett system med samlat gårdsstöd infördes krav på att stödmottagarna måste iaktta tvärvillkoren samtidigt som metoderna för att beräkna stödet sågs över och uppföljningen och utvärderingen stärktes.

Utifrån revisionsrättens kritik återstår dock att se över klassificeringen av områdena med naturbetingade svårigheter. Nuvarande klassificering är delvis baserad på socioekonomiska kriterier som inte längre återspeglas i målsättningen för stödformen och i vissa fall kan betydande förändringar ha skett då nuvarande avgränsning bygger på äldre data.

Avsikten med översynen av klassificeringen av områdena är att finna ett antal gemensamma objektiva kriterier som kan användas för en avgränsning av det stödberättigade områdena inom unionen. En vetenskaplig expertgrupp

tillsattes för att ta fram jordmåns- och klimatkriterier som kunde ligga till grund för en ny avgränsning. Förslaget innehåller åtta kriterier och för var och ett av dessa ett tröskelvärde. Kriterierna är:

låg temperatur och därmed kort växtsäsong,
värmestress,
marker med svag dränerande förmåga,
marker med dålig struktur och stenighet,
marker med försämrat rottdjup,
försaltad mark,
marker med försämrad vattenbalans
marker med stark lutning

Ett område anses vara präglad av betydande naturbetingade svårigheter om en stor del av dess brukade jordbruksmark (minst två tredjedelar) uppfyller minst ett av kriterierna (dvs. når tröskelvärdet).

Kriterierna har under 2007 och 2008 diskuterats mellan kommissionen och medlemsländerna bilateralt och vid tekniska möten på EU-nivå. Den EU-gemensamma data som kommissionen har tillgång till räcker dock inte för att genomföra en detaljerad simulering av tillämpningen av förslaget till de biologisk-fysiska kriterierna med tillhörande tröskelvärden. Medlemsländerna ombeds därför i meddelandet av Kommissionen att med hjälp av nationell och regional tillgänglig data simulera tillämpningen av de kriterier som är bäst lämpade för att beskriva förhållandena som råder i respektive land. Simuleringen ska presenteras i form av kartor över de områden som skulle kunna vara berättigade till stöd. Avgränsningen ska visa på en tillräcklig detaljerad regional nivå, t.ex. kommunnivå. Kommissionen önskar få ta del av kartmaterialet senast i januari 2010. Därefter är det kommissionens avsikt att utarbeta ett förslag till ändring av rådets förordning 1698/2005 och presentera detta för jordbruksrådet tillsammans med en konsekvensbeskrivning.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inte aktuellt. Meddelandet innehåller inga konkreta lagförslag.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Översynen påverkar inte gemenskapens budget eller medlemsländernas budgetar eftersom de ekonomiska anslagen för stödformen ingår som en del i varje landsbygdsprogram och därmed inom ramen för det totala anslaget som

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande och stödjer kommissionens ambition. Regeringen grundläggande syn på den gemensamma jordbrukspolitiken är att jordbruksproduktionens inriktning bör styras av vad konsumenterna efterfrågar respektive vad som är ekonomiskt effektivt. Regeringen anser att strikta, väldefinierade, homogena och konkurrensneutrala kriterier bör utvecklas. Valda tröskelvärden måste återspegla verkliga naturbetingade svårigheter. Regeringen har en övergripande positiv inställning till de föreslagna biologisk-fysiska kriterierna med tillhörande förslag på tröskelvärden och avser att genomföra de tester som efterfrågas av kommissionen och överlämna resultatet i god tid till januari 2010.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsländerna stödjer meddelandet. Stora flertalet av länderna anser att förslaget till kriterier kan utgöra en grund för avgränsningen. Några medlemsländer önskar att ytterligare kriterier innefattas. Vissa länder har synpunkter på val av tröskelvärde, behov av ytterligare regler för att stödet bättre ska riktas mot sådan jordbruksmark där svårigheterna har övervunnits genom olika tekniska åtgärder. Det stora flertalet av medlemsländerna har framhållit att de kommer att med hjälp av nationell och regional dataunderlag genomföra en avgränsning utifrån de kriterier som är bäst anpassade till förhållandena i landet och överlämna denna information i form av kartor till kommissionen senast i januari 2010.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Inga ståndpunkter har framförts på meddelandet

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte remitterats

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt. Meddelandet innehåller inga konkreta lagförslag.

Inte aktuellt. Meddelandet innehåller inga konkreta lagförslag.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet kommer att behandlas på rådsarbetsgruppsnivå under maj månad. Därefter förväntas troligen rådsslutsatser presenteras och behandlas av SJK under juni månad. Jordbruksrådet förmodas anta slutsatserna i slutet av juni.

4.2 Fackuttryck/termer